

Bente Thorborg: Fra Afrika til Ekkodalen

Afskedsforedrag på Højskolen ved skolens efterårsmøde 10. september 2005

Sange: ”Septembers Himmel er så blå” & ”Jeg elsker den brogede verden”.

I anledning af sin 60 års dag holdt Karsten i nov. 2002 fra denne talerstol i skolens gamle, fine gymnastiksal en festtale med titlen ”Hørup først og Grundtvig så”. Heri fulgte han sin vej fra de akademiske cirkler på Københavns Universitet til folkehøjskolen. Foruden den personlige historie gav Karsten her også sit bud på det værdifulde i højskoleformen og perspektiver og tanker for fremtiden. Samme år kom disse betragtninger på skrift i skolens årsskrift – så de vil være kendt af mange af jer.

Derfor er det ikke skolens forstander, men mig der står her for på vores fælles vegne at sige nogle afskedsord efter lige omkring 18 år på dette dejlige sted. Det er rigtigt, at jeg personligt som underviser trækker den lidt i halen en tid, men den første oktober holder vi op som forstanderpar, og jeg er dermed ikke længere højskolemor (en titel jeg har været glad for, men som jeg vist er den eneste, der har i kongeriget Danmark). Om tre uger siger vi begge farvel til et liv og nogle opgaver og udfordringer på Bornholms Højskole, som har fyldt meget i vores fælles arbejdsliv og bevidsthed.

Jeg har valgt at tage mit udgangspunkt i Karen Blixens livsmottoer. (I har fået dem i hænde sammen med et pasfoto fra 1931, da hun vendte tilbage til Danmark efter knap 18 år i Afrika – pudsigt nok sammen åremål som os her).

Karen Blixen, 1931

Som overskrift har jeg valgt: ”Fra Afrika til Ekkodalen”. Ikke fordi jeg nogensinde har været i Afrika – det har jeg ikke. I hvert fald kun i tankerne med Karen Blixen, men fordi jeg kan genkende og dermed gøre til mine egne - de erfaringer om livets grundvilkår og livsfaser som er udtrykt i disse mottoer, og som Karen Blixen først og fremmest udformede på baggrund af livet i Afrika.

Og så er der lige det ved det, at Karen Blixen og hendes forfatterskab var emnet for mit allerførste kursus som nybagt højskolelærer på Uldum Højskole, sommeren 1984. Også derfor – cirklen er sluttet.

*

Sent i livet så Karen Blixen tilbage på sin skæbne gennem sine mottoer. Første gang var på hendes foredragsturné i USA 1959. De kom på skrift 1965 – 3 år efter hendes død.

Hvad er et motto? Ja, det kommer af det franske ord *le mot* (ordet), et valgsprog, en nodenøgle, en rettesnor at have i sit liv. Karen Blixen siger: ”I min generation holdt vi af at navngive et foretagende, en epoke eller en opgave ved at hejse vort flag over den i form af et Motto – som kunne bekendtgøre for hele verden hvad meningen var med dette foretagende. Det er begyndelsesverset og det sidste ord i sagen. Det hellige Amen. Således er det.”

Som motto kan jo også tjene et Piet Hein Gruk eller som f.eks. den norske forfatter Herbjørg Wasmo gør det sin trilogi om ”Dina” – hvor bibelcitater fra det gl. testamente tjener som motto for det enkelte kapitel.

Men de er jo ikke tilfældigt valgte. Forskellige mennesker vælger forskellige mottoer. Karen Blixen siger meget sjovt, at mennesker, der lever under ét valgsprog er anderledes end folk, der har valgt sig et andet valgsprog. Der er således stor forskel på at diskutere med mennesker der har valgt sig mottoet: ”Ich dienen” (jeg vil tjene) og folk, der har valgsproget ”Og dog?” Man bliver helt ret i ryggen og på vagt, når man siger det sidste. Men det er dog nok de sidste, der er mest interessante at diskutere med.

1. motto: Navigare necesse est – vivere non necesse. Det er nødvendigt at sejle – det er ikke nødvendigt at leve.

Sikke da noget sludder! Hvem vil ikke gerne leve. Det tilsyneladende selvmodsige – paradokset. Karen Blixen elskede den slags - det hemmelighedsfulde - noget at tænke over. Hun har det fra den romerske hærfører Pompejus, der udslyngede disse ord til sit skrækslagne sicilianske mandskab, da de gennem fjendeland skulle bringe kornforsyninger til Rom.

Mottoet udtrykker vovemod, længsel. Det er nødvendigt at udsætte sig for fare/bevæge sig. Skulle det også koste livet.

”Det er et motto for unge mennesker. Jeg tror alle unge mennesker kunne leve under det motto”, siger Karen Blixen. Altså sagt på en anden måde: Væk med sikkerhedsnettet – jeg må af sted. Når jeg – hvad jeg har gjort sammen med de unge om vinteren i faget etik – har talt med dem om Karen Blixens mottoer er det da også det motto de umiddelbart bedst kan forstå og identificere sig med. Tag på højskole – rejs ud i verden - væk fra far og mors varmekasse. Du er ung – du må bevæge dig.

Det var det motto, der sendte Karen Blixen til Afrika. ”Det er nødvendigt at have en farm, det er ikke nødvendigt at leve. Under mit første motto sejlede jeg lige ind i et ”Vita Nuova”, et nyt liv. Til hvad der for mig blev mit virkelige liv”. ”Nu er jeg der hvor jeg skal være” skrev hun til sin mester Bess i et af sine første breve hjem.

2. motto: Je responderay. Jeg vil svare.

’Det var det motto Karen Blixen fik lov til at overtage af Denys Finch Hatton – hendes ven og elsker i Afrika. Det var mottoet i hans skotske families adelsvåben. Og Karen Blixen blev så glad for det, at hun fik lavet et segl med ordene indgraverede.

Mottoet er i familie med det engelske ord *to respond*: at svare, og med *responsability*: ansvarlighed.

Karen Blixen reflekterer først over dette ”at svare”. ”Det er meget sjældnere end man i almindelighed forestiller sig. Der er meget højt intelligente mennesker, der overhovedet ikke ejer et svar i sig. En samtale eller en brevveksling med sådanne mennesker er ikke andet end en dobbelt monolog – om man stryger blidt eller hårdt, er der ikke mere ekko at få fra dem end fra en træblok, og hvordan kan man så selv blive ved med at tale.” Og så giver hun følgende råd: ”Jeg giver enhver ægtemand det råd: svar din kone, få hende til at svare dig.”

Altså: At svare er også at kunne lytte – og at få svar er at føle sig set og bekræftet i at kunne være den man er. Vi kan tænke på børn, der elsker at være sammen med deres bedsteforældre. De siger ikke så meget, de er der bare. I mødet med landskabet i Afrika og med de indfødte oplevede Karen Blixen, at hun fik svar og svarede tilbage. Det havde hun savnet derhjemme. ”Alt det jeg bedst kunne li’ hos mig selv, kunne de slet ikke lide”, skriver hun et i brev hjem om moderens familie. Men med de indfødte oplever hun en dyb samhørighed, og at hun kunne være den hun er. ”For det at være fri betyder jo ikke at kunne gøre lige det man vil, men at kunne være den man er”, skriver hun i et brev til sin bror Thomas Dinesen. Det citat har jeg brugt, når jeg har introduceret skolens regler for de unge mennesker om vinteren: At de må kunne udfolde sig som dem de er. At vi kan give dem svar og de svare os. Selv om der naturligvis er færdselsregler, der skal respekteres i et forpligtende fællesskab som en højskole er.

Og så til den anden betydning af ordet: Jeg vil være ansvarlig. Jeg vil svare til det jeg er og gør. Således oplevede de indfødte på farmen Karen Blixen. Hun mødte dem med respekt og omsorg. Det er der mange eksempler på, men jeg vil her nøjes med et par enkelte: Karen Blixen kunne altid få arbejdere på farmen, hvad ellers nok kunne være svært for de hvide tilflyttere. Hun opfattede nemlig ikke som de fleste de indfødte og Afrika som en *tabula rasa* (en tom tavle) som den kloge europæer skulle fylde ud på. Tværtimod fandt hun en høj grad af civilisation i Afrika – noget der var gået tabt i Europa.

Og sin store ansvarsfølelse over for de indfødte landarbejdere på farmen viste hun endnu engang, da hun skulle forlade Afrika. Hun prøvede utrætteligt på at sikre dem de jorder de boede på. Det lykkedes – delvis - området blev ikke så stort som hun ønskede. Men det var en kæmpeindsats. Og da én spurgte hende, hvorfor hun dog gjorde sig så store anstrengelser for nogle indfødte, svarede hun kort og godt: ”Fordi det er her, de bor”. De indfødte kaldte hende Jerie, hende der viser omsorg

og hendes lille kikuji kok, Karmante skrev i et brev (via en indisk skriver): ”Vi tror ikke om dig, at du kan glemme os.” Hvilken tillid og selvfølelse.

Karen Blixen slutter om sit 2. motto: ”Je responderay er et lykkeligt tegn at leve under. Jeg har levet mine næsten 20 år i Afrika under det motto.”

3. Motto: *Pourquoi pas – Hvorfor ikke?*

Da Karen Blixen kom hjem til Danmark efter fallitten og sammenbruddet i Afrika, fortæller hun ”da ejede jeg ikke et svar i mig. Jeg forstummede. Jeg havde i enhver henseende af ordet intet at skulle have sagt. Og dog måtte jeg tale, for jeg havde mine bøger at skrive.” Hun venter på et tegn. Så en dag på Rungstedlund sidder hun og læser i avisen om et fransk videnskabeligt ekspeditionsskib, som var gået ned med mand og mus ved Island med flaget vejende. Og skibets navn havde været *Pourquoi pas – Hvorfor ikke?* Hvorfor alene, siger hun udtrykker jammer eller klage, noget negativt – en tabt sags stemme. Men når det lille *pas* føjes til – bliver det patetiske spørgsmål forvandlet til et svar – et signal, der udtrykker et vildt håb. ”Under dette tegn – til tider i stærk uvished om hele foretagendet, men alligevel på en måde i hænderne på en både krævende og lykkelig ånd – gjorde jeg min første bog færdig: Og det kan stå over alle mine bøger.”

Og så går tiden, og Karen Blixen får sit 4. motto:

Be bold – be bold – be not too bold - Vær dristig – vær dristig – vær ikke for dristig.

Sådan lyder Karen Blixens sidste motto. Og hvor stammer så det fra?

Omkring en gammel engelsk by var der tre bymure. I hver mur var der en port og over hver port en indskrift. Over den første stod: Be bold – over den næste stod: Be bold – over den sidste: Be bold, be not too bold.

Karen Blixen spørger sine amerikanske tilhørere om de synes, at det dermed er gået tilbage for hende som har følt glæden ved at være stærk og dristig og altid i bevægelse. Nej, svarer hun selv. Dette sidste motto er ikke i modsætning til de forrige. For det gælder om at erkende hvornår tiden er inde til at sætte sig under et skyggefuldt træ og lade roen falde på sig. ”Trangen til at præge verden med sin vilje og sit væsen forvandles til en længsel efter at være i stand til at acceptere at overgive sig til universet – ske din vilje. Svagheden i dag er den naturlige følge af tidligere tiders kraft”, siger

hun Altså sagt med andre ord: Man må kende sin begrænsning og erkende, når tiden er inde til at skippe ambitionerne, farten, det store ansvar, hengive sig til nuet og ”dvæle ved jorden og rummet og kimingens lukkede ring og elske i evighed alle de enkle urørlige ting”. (Piet Hein).

Det var mottoerne, men der er en lille livsfilosofisk krølle som afslutning på dem:

I Kina skulle en gammel kinesisk mandarin styre riget, indtil den mindreårige kejser blev voksen. Da denne bliver myndig, giver den gamle mand den unge monark en signetring med ordene: ”I denne ring har jeg ladet sætte en inskription, som deres kære majestæt måske vil finde nyttig. Den er til at læse i farens, tvivlens og nederlagets stund. Den er også til at læse i sejrens, triumfens og ærens stund”. Den unge kejser åbner spændt signetringen. Der står: ”Også dette får en ende.”

Det var ét af to citater Karsten og jeg brugte, da vi for nogle år siden blev bedt om til Højskolebladet at skrive om hvorfor det gik så godt her, mens så mange andre højskoler havde tilbagegang. Det ene citat var fra filmen ”Shakespeare in Love”: ”It’s a mystery”. Det andet var: ”Også dette får en ende.” Det er vi ret så glade for, at vi havde med, når vi tænker på skolen i dag, der gerne vil have flere vinterelever.

*

Bente Thorborg

Så vidt Karen Blixen og hende mottoer – så nu fra Afrika til Ekkodalen og Bornholms Højskole.

I sommeren 1987 så Karsten og jeg en annonce i Højskolebladet. Bornholms Højskole søgte ny forstander. Vi havde det godt på Uldum Højskole som lærerpar, og vi havde været der snart 5 år. Men dels var en af vores meget nære kolleger, Steen Espensen, netop rejst til Vestjyllands Højskole

som forstander. Jeg husker, jeg spontant udbrød, da han fortalte om stillingen ved et lærermøde: ”Så læser jeg til præst.” Dels kunne vi godt tænke os selv at stå for og præge en højskole – og det var naturligvis det mere tungvejende. Tidspunktet var godt, Solveig vores ældste skulle afslutte gymnasiet, og Hjørdis sin efterskole. Men Bornholm? Helt derude i Østersøen? Jeg havde aldrig været der.

Vi tog derover, Solveig var også med – på dæksplads – og ankom til højskolen med bussen fra Rønne tidligt om morgenen. Det var tåget som vi sjældent siden har set det. Vi blev venligt modtaget af Kjeld og Jytte Hansen, hilste på nogle af skolens folk, og så skolen – men ville vi aflevere vores ansøgning? Dagen derpå, søndag, var vi oppe i Allinge hos bestyrelsesformanden, Axel Gornitzka, og hans kone Ellen. Solen strålede, og der var røgede sild på tallerknerne og snaps i glassene. Det var prægtige mennesker, og en tur til Hammershus afgjorde sagen. Vi afleverede vores ansøgning 1 dag før fristen udløb. Vel hjemkomne da vi talte med Axel i telefonen, råbte Solveig: ”Hils Gornitzka og sig, at det var ham der vandt os for Bornholm.” En måneds tid senere fik vi stillingen tilbudt.

Så meldte tvivlen sig – ikke hos Karsten. Han havde som vanligt tænkt tingene igennem og taget beslutningen. Klar til sejladsen, men jeg? *Navigare necesse est. Vivere non necesse.* Det tog mig 14 dage at komme dertil. Den betænkningstid som Gornitzka klogt gav mig. Jeg så de 70.000 favne vand åbne sig under mig. Det var ikke selve skolelivet – dette at skulle være tæt på andre mennesker hver dag, der skræmte mig. Jeg er vokset op på et privat plejehjem i Jylland, hvor mine forældre var forstanderpar, så institutionsmæssigt og omsorgsmæssigt var det næsten som at komme hjem. Men hvad med børnene, vennerne og familien? Og ikke mindst ville vi kunne magte den store opgave?

Uden at kende Karen Blixens 1. motto dengang var det dét der hjalp mig. Jeg indså nødvendigheden af at bevæge mig, at overvinde frygten også for vores fælles skyld. Og jeg ringede som aftalt til Gornitzka og sagde: Ja tak.

Og vi sejlede lige ind i et *vita Nuova*, et nyt liv, der skulle vise sig at blive et højdepunkt for os.

Karsten ankom 1. januar 1988 alene til en mørk næsten tom skole (forstanderens var flyttet, og vinterholdet på juleferie) og rykkede ind i Kjeld Hansens arbejdsværelse. Resten af lejligheden skulle først gøres i stand til hele familien skulle komme et halvt år senere. Ude hos Mona Nielsen i køkkenet, hvor Svend Aage Møller også kom til (de er her ikke i dag, men vi sender dem en varm tanke) var der kaffe og menneskelig varme. Det blev spændende, men også ret så ensomt og hårdt dette første halve år. Der var meget at sætte sig ind i, og så gjorde det det jo heller ikke bedre, at du, Karsten, ødelagde achillesenen og humpede rundt et par måneder, fordi du midt i al forstanderiet lige skulle spille badminton med et par af de søde højskolepiger. Godt at du var der Jytte (Jytte Folkmann var dengang nyansat sekretær). Hvilken støtte du var. Du og Karsten blev da også med billede i Bornholms Tidende præsenteret som det nye forstanderpar på Bornholms Højskole.

Selv ankom jeg sammen med Solveig, Hjørdis og vores kat i juli måned. Hvilken dag! Solen skinnede fra en skyfri himmel. Vi blev budt hjerteligt velkommen af bestyrelse og personale og rykkede ind i en funkende nyistandsat forstanderbolig.

Når vi tænker tilbage, var det som én lang sommerdag denne første måned, hvor vi havde tid til at opleve øen som familie. Hvilken natur, hvilket lys, og så skolen og haven. Har I rigtig lagt mærke til det store paradistræ uden for forstanderboligens vinduer. Meget vil vi savne, også det. Men heldigvis fik vi af vintereleverne i år – vores sidste – et paradistræ, som nu står i vores nye have. *Nu er vi hvor vi skal være*, tænkte jeg, og den grundstemning har holdt sig for os begge igennem alle årene.

Men et eksotisk og fremmedartet sted, det var det. Jeg kendte ikke Bornholm fra tidligere. Havde kun været der de to gange, hvor vi talte om forstanderstillingen. I hvert fald: en dag – det var meget varmt - ville jeg købe en is i en kiosk, der dengang lå over for kirken i Aakirkeby. Men idet jeg tager i døren for at gå ind, tænker jeg: ”Nej, her kan du ikke bruge danske penge.” Det kunne jeg nu godt. Både dengang og senere.

Solveig udsatte sin rejse til Californien, hvor hun skulle være au pair-pige i to måneder for sammen med den øvrige familie at flytte ind på skolen og på øen. Da hun så kom derover led hun i den første tid så frygteligt af hjemvé og græd og græd i telefonen. Moderen forsøgte at trøste og sagde: ”Jamen Solveig, de siger alle sammen, at der er så dejligt i Californien.” Solveig: Snøft, snøft ”Så har de aldrig set Bornholm.” Denne replik tog vi med i skolens årsskrift det år.

Vi var kommet dertil, hvor vi skulle være. Tænk hvad vi var gået glip af, hvis jeg dengang ikke havde overvundet frygten for at sejle. *Navigare necesse est – det er nødvendigt at sejle.*

Men nu skulle der trækkes i arbejdstøjet. Det havde Karsten længe haft på – men jeg skulle nu også sætte mig ind i mine opgaver som underviser og ikke mindst som højskolemor. Der var for os begge meget at tage stilling til, mange mennesker at tage hensyn til. Hvordan skulle vi gøre det rigtigt og ordentligt?

Je responderay: Jeg vil svare. Jeg vil svare til det jeg er og gør. Jeg vil være ansvarlig.

Som overskrift på et interview for nylig med Nordeas bankdirektør herovre Ole Ligaard i anledning af hans 60 års dag, stod der i Bornholms Tidende: ”Anstændighed som livsværdi”, og han uddybede det med sine egne ord: ”Jeg mener, at når man omgås andre mennesker (i arbejdslivet og i privatlivet) skal man opføre sig ordentligt. Man skal kunne se sig selv i spejlet og sige: Jeg gør det bedste, jeg kan. Det kan ikke undgås, at vi alle kommer til at lave fejl, men så skal vi lære af de fejl, vi begår. Og hvis jeg skal sætte ord på, hvad der for mig står som den vigtigste livsværdi, så er det at opføre sig ordentligt.”

Det er jo så rigtigt, det Ole Ligaard siger. Kend dit ansvar og opfør dig ordentligt. Og for en del år siden så Karsten og jeg på et museumsbesøg i Ribe følgende tekst om livet på en gammel købmandsgård: ”På en arbejdsplads og i et fællesskab, hvor arbejdsdelingen ikke er draget i tvivl og dermed betydningen af den enkeltes arbejde, er det muligt for vidt forskellige naturer at trives og samarbejde.”

Altså kend dit ansvar og opfør dig ordentligt. Og lyt efter – svar dine medarbejdere, lad dem svare dig og giv dem plads. At være leder kræver også ydmyghed: Man har det overordnede ansvar, men man er ikke altid den, der kan og ved bedst. Er alt det så lykkedes for os? Selvfølgelig ikke, Vi har gjort vore fejl, har haft vores begrænsninger og blinde pletter, men intentionen og ønsket har været der.

Inden for mine egne ansvarsområder véd jeg, at jeg i hvert fald i starten gjorde den fejl ”at gå om pigerne”. Udtrykket hører en anden tid til, sådan ville jeg ikke omtale de ansatte her på stedet. Men mon de ansatte – ikke mindst i køkkenet hos Karen og co. også i dag vil kunne genkende det, jeg har taler om. Dette med at blande sig, nervøst vimse rundt og så på de forkerte tidspunkter.

Udtrykket er Lise Nørgårds fra hendes erindringsbog ”Kun en pige”. Og er brugt om hendes mor Olga Sofie Tønder, der sælger sin blomstrende modistforretning til sin første dame for at tage sig af børnene og ”gå om pigerne”. Hun vimser rundt og blander sig. Og den 16-årige Lise Nørgård lægger mærke til, at man som noget nyt begynder at skifte piger i huset. Hvorfor går konen ikke hen på konditoriet i Roskilde til de andre hattedamer og bli’r der, mens pigerne tager sig af det huslige derhjemme. De er nemlig dem, der har bedst forstand på det. Nej, at gå om pigerne er ikke nogen god idé. Selv om pigerne – de ansatte - selvfølgelig har krav på at vide, hvor det endelige ansvar er.

At være forstanderpar på Bornholms Højskole har ikke været nogen idyl. Hvad skal man også med den, den bliver man dorsk og dvask af. Men det har - med det med - og modspil vi har haft – været meget givende og meningsfuldt. Og der har været mange stjernestunder.

Naturligvis har der været vanskelige situationer, svære beslutninger der skulle træffes og ikke altid lige populære. Det har kunnet give søvnløse nætter for Karsten – hvor det udslagsgivende spørgsmål altid har været: Hvad tjener skolen bedst? Og så er der blevet handlet derudfra. Det er lederens ansvar og pligt.

Karsten, du og jeg har været et team – hinandens nærmeste sparringspartnere. Det er et sjældent privilegium i dag på den måde at have samme arbejdsplads og trække på samme hammel.

Jeg har været ”konen på gården”, der har haft mine opgaver, men det overordnede ansvar, de store beslutninger og det lange seje træk, det har været dine. Sådan er det at være leder. Men sådan har du altid været. Her i den sidste måneds tid under flytteri til Aakirkeby tog du således en ordentlig tørn, mens jeg sukkede. Men det var godt nok, for som en af vores piger sagde: ”Mor, vær du glad for, at Far er en scooter.”

*

Højskolen står – tænk at en sådan udkantsskole har kunnet klare sig i over 100 år, 112 nærmere bestemt. Højskolen længe leve – men forstandere kommer og går, hver især er de blot forvaltere af et stykke bornholmsk arvesølv – og nu er det blevet vores tur til at gå af. Også dette har nu fået en ende. *Be bold – be bold – be not too bold.*

Da Karsten holdt sin tale ved 60 årsdagen, vidste vi ikke, hvornår vi ville gå af, men vi vidste, at det ikke ville vare så mange år. Han sagde: ”60 år. Det betyder et liv at se tilbage på og frihed til at trække sig tilbage, når vi synes tiden er inde. Vi vil på det tidspunkt komme til at savne det pulserende højskoleliv med dets menneskelige indhold og igangsætteriet. Men telefonens afbrydelser, ministeriets nye påfund og bekymringerne for skolens fremtid, kan vi lægge bag os. Det frie engagement indebærer ikke blot livsfylde, det er også et stort ansvar.”

Så hvorfor holde inde nu? Jo, hvorfor ikke! *Pourquoi pas?*

Vær dristig – vær dristig – vær ikke for dristig.

Vi har erkendt, at vi har haft vores pionertid – der skal nye friske kræfter til. Yngre folk med visioner og mod på forandringer, folk som har deres pionertid foran sig. Og det har skolen fået. Vi for vor del føler os – om end ganske lebendige – som en slags fortidsøgler.

Til Morten og Ann-Lise Hansen kan vi overdrage en skole i god orden og stand og med engagerede og dygtige medarbejdere over hele linien. Og selv kan vi med glæde og taknemmelighed se tilbage på de mange år som forstanderpar på Bornholms Højskole. For højskolen bliver det en ny begyndelse og for os en ny livsfase.

Det er selvfølgelig vemodigt, at det er forbi. Hvor er tiden dog blevet af? Den bliver jo væk hele tiden, som Benny Andersen siger. Men det er ikke sørgeligt, dertil har det været for rigt og meningsfuldt.

Men dagen i dag er inde til – og netop fra dette sted – i skolens smukkeste sal og med hele historiens vingesus omkring os at sige farvel og Tak.

Tak til alle jer, der har taget turen ude fra øen for at være med i dag. Skolens venner, som har fulgt skolen og dermed også os igennem de mange år. I har sikkert sukket mangen gang, når skolen igen kaldte til møde: ”Vi skulle jo egentlig noget andet, men nej vi må af sted og slutte op omkring vores højskole.”

Dejligt også i dag at se andre kendte ansigter i salen: Tidligere bestyrelsesmedlemmer og medarbejdere, elever og kursister, familie og venner. Og så til jer der er kursister her på vores næstsidste sommerhold i år: Tak, fordi I kom. I holder skolen oppe. Og sådan et kort sommerkursus er også rigtig højskole, vil jeg godt sige.

Sidst, men ikke mindst naturligvis en særlig varm tak til skolens nuværende bestyrelse og dens store medarbejderstab. Hvad skulle vi have gjort uden jer?

Fra vores bakketop i Aakirkeby vil alle gode ønsker følge jeres og vores Højskole. Vi tror på og står selv for den højskole, hvor det universelle syn på mennesket er i centrum. Udtrykket er K.E. Løgstrups og brugt af Karsten i Årsskriftet 2003. Dette livssyn, som ikke er i modsætning til løsningen af samtidens aktuelle opgaver – de hører også højskolen til og er vigtige, men et livssyn som rækker udover dem. Her vil jeg også gerne citere undervisningsinspektør Kjeld Krarup, der netop er gået af efter 21 år i ministeriet. Han sagde i den anledning: ”Højskolerne skal også i fremtiden levere gedigen folkeoplysning, som er bedst, når det drejer sig om komplicerede emner, fremlagt på en sådan måde, at folk med vidt forskellige forudsætninger kan blive fænget og optændt, således at de danner sig en egen mening. Desværre er værdien af god folkeoplysning svær at måle. ”Hvordan måler man værdien af duften af en rose.” Sagt med hjertet af en i øvrigt rationel embedsmand.

Måtte det gå vores fælles Højskole godt!

Og så til slut en lille sviptur tilbage til Afrika. Da Karen Blixen i 1931 måtte erkende, at hendes tid i Afrika var forbi, nåede hun lige inden sin afrejse at hilse på den engelske kronkoloni Kenyas nye guvernørpar. Hun sagde ved den lejlighed: ”I hope you will be happy here. I was.” På samme måde vil Karsten og jeg her i dag sige til jer, Ann-Lise og Morten: Vi håber I vil blive lykkelige her. Det har vi været.

Velkommen til jer og tak for nu!